S. Kooijman

Een steenplastiek in het Sentanimeer gebied

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 120 (1964), no: 3, Leiden, 377-378

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

Charlotte Caroline, 1827—1905, in 1843 getrouwd met Catherinus Johannes Hasselman, 1818—1875, suikerplanter in het Japarese, jongere broeder van den lateren minister van koloniën.

Johanna Maria, 1835—1900, in 1853 getrouwd met Frederik Hendrik Cornelis Cramerus, 1818—1899, broeder van Ernst Willem; hij was koopman te Batavia en later lid fa. Cramerus en Vorstius comm. in eff. te Amsterdam.

Alexander Robbert Jacobus Cramerus, 1826—1887, dir. Ned.-Ind. Handelsbank te Amsterdam, was de jongste broer der beide reeds genoemde broeders Cramerus.

Niet onwaarschijnlijk zullen bij het Ned. Econ. Hist. Archief te 's-Gravenhage wel stukken te vinden zijn, die aansluiten op de collectie Reed.

W. PH. COOLHAAS

EEN STEENPLASTIEK IN HET SENTANIMEERGEBIED

In K. W. Galis' artikel *Recent oudheidkundig nieuws uit westelijk Nieuw-Guinea* (Bijdr., 120, 2, pp. 245—274) komt — op p. 254 — een passage voor waarin de aanwezigheid van stenen beelden in dit deel van het eiland besproken wordt. Als voorbeeld geeft de auteur een door Madeleine Rousseau beschreven en afgebeeld voorwerp (*L'Art Océanien*, Collection „Le Musée vivant”, p. 29, Fig. 44). Een foto hiervan, naar het voorkomt een reproductie van een van de twee foto's van Fig. 44 uit het bovengenoemde Franse werkje, is als Afb. 4 in Galis' artikel opgenomen. De auteur spreekt in verband hiermee van een stenen beeld, maar in haar toelichting noemt Madeleine Rousseau het een „tête à chapeau”. Ook de foto's, en met name de niet door Galis gegeven zijdelingse opname, suggereren dat we hier met een buste-achtige voorstelling te maken hebben.

Op grond van een beweerde gelijkenis met houten mensenbeelden van het Sentanimeergebied waarvan zij, als Fig. 45, een moeder-en-kind figuur geeft (die nu als no. 56.225 deel uitmaakt van de verzameling van het Museum of Primitive Art in New York), veronderstelt de schrijfster „que cette sculpture de pierre serait un exemple des proto-types anciens dont la sculpture actuelle est la transposition en bois”.

Het is niet zonder reden dat zij juist *dit* houten beeld laat zien want het is, voorzover mij bekend, de enige Sentani mensengiguur met een dergelijke helmachtige hoofdtooi. Deze laatste is het kennelijk die haar tot bovengenoemde uitspraak heeft verleid. Immers het gezicht van de stenen kop met zijn naturalistisch afgebeelde lippen en terugwijkende kin is sterk verschillend van de gezichtspartie van het houten beeld. Wanneer men dan tevens de andere ons bekende Sentanimeer plastieken in deze vergelijking betreft — waarbij ik mag verwijzen naar mijn publicatie *The Art of Lake Sentani*, Museum of Primitive Art, New York 1959, de afbeeldingen 28–50 —, dan is het duidelijk dat in het geval van de stenen buste de stijl van het mensengezicht essentieel verschilt van die van de houten Sentanimeer beelden. Men vraagt zich dan ook af of de herkomstopgave *Lac Sentani* die Madeleine Rousseau voor deze kop geeft, niet op grond van deze gedeeltelijke en oppervlakkige overeenkomst door haarzelf aan dit voorwerp is toegekend.

Niet zonder verbazing leest men dan ook bij Galis dat dit beeld in het Sentanimeergebied verkregen is. Heeft de auteur hier bewijzen voor of kan hij zich alleen maar beroepen op Madeleine Rousseau's herkomstopgave die, zoals we zagen, uiterst aanvechtbaar is? Zo niet, dan komt het voor dat dit voorwerp als specimen van een steencultuur in het Sentanimeergebied moet worden afgeschreven.

Blijft de vraag waar het dan wel vandaan komt. Ik zou hier geen beslist antwoord op durven geven. Aan de hand van vondsten uit Midden-Amerika, met name uit Guatemala waar steenplastieken zijn aangetroffen met een merkwaardige paddestoelachtige hoofdtooi (Vgl. S. K. Lothrop, *Atitlan, An archaeological study of ancient remains on the borders of Lake Atitlan, Guatemala*. Carnegie Institution of Washington, September 1933, p. 28), lijkt het echter verantwoord de mogelijkheid van een herkomst uit deze streken te overwegen.

SIMON KOOIJMAN